

СТОЛІТНІЙ ВЕЛЕТЕНЬ МОЖЕ ЗНИКНУТИ

Наші святині

Розвиток науки та техніки надзвичайно швидко змінює навколишній світ. Впровадження нових технологій супроводжується втратою попередніх систем цінностей. Часто ми не помічаємо, як ще вчора звичні для нас речі перетворюються на раритети, за якими уже полюють антиквари.

На початку XXI століття одними із свідків минувшини лишаються подекуди збережені людьми і часом вітряки. На жаль, не всі з них, що дожили до сьогодні, завжди гідно оцінюються як місцевим населенням, так і органами державної влади та самоврядування. А саме вони, органи влади, мали б піклуватись про збереження для наших нащадків цих унікальних пам'яток архітектури та історії.

З часів заснування села Івківці Чигиринського району, а це щонайменше початок XVIII ст., вітряні млини були невід'ємною частиною сільського краєвиду. Завдячуючи унікальному, як на Середнє Подніпров'я, гористому ландшафту, млинарство стало звичним явищем для цього села. На жаль, буремне XX століття безжально поставилось до культури українського вітряного та водяного млинарства. Значно потужніші парові, дизельні та особливо електродвигуни над-

звичайно швидко позбавили сенсу їх подальший розвиток. На сьогодні у с.Івківці так званий Одинцівський вітряк, або Млин, лишається однією з найстаріших споруд села. Історія млина бере свій початок з 1906 року, коли представник давньої івківської родини Одинців, Оксентій Прохорович, запустив свого нового млина. А через кілька років він перевіз і поставив поруч і свій старий млин.

То були, звісно, не єдині у селі млини: за відомостями, розміщеними у "Списку населених мест Киевской губернии", ще у 1900 році в Івківцях нараховувалось вісім вітряних млинів. Старожили пригадують, що у село під час революції було перевезено вітряк, куплений у Медведівського чоловічого монастиря одним із селян. Як свідчить Степан Митрофанович Німченко (1918 р. н.), напередодні колективізації на території села діяло 26 вітряних млинів. Найпотуж-

нішими з яких були три миронівські, що розташовувались на "лану". Про них лише значимо, що ці найбільші млини були спалені нацистською сільською поліцією після розстрілу їх власників за переховування партизан у 1942 році.

У роки колективізації млини несли певну загрозу новим устоям. Тому частина вітряків була розібрана місцевими колгоспами на будівельний матеріал. З початком війни, у 1941 році, млини знову перейшли у власність попередніх власників. Усі вітряки залишались неушкодженими й продовжували слугувати селянам впродовж більше двох років окупації. Лише взимку 1943-44 рр., під час відступу німецьких частин з села, як свідчать жителі кутка Бурячківка, німецькі солдати підклали вибухівку під млини і на їх очах ті злітали в повітря.

Загалом по Чигиринському району за період з 1941 по 1944 роки було знищено 88 вітряних млинів, що діяли в селі на початку 1930-х років, після проходження через село лінії фронту залишилось чотири – Санютівський, Раковозів, Стусівський та Горбатівський (Одинцівський).

Останній з них стоїть і нині. Після війни він ще тривалий

час молів колгоспне та воїстину "трудоденне" людське збіжжя. Навіть на початку 1970-х років у цьому млині все ще збирались довгими зимовими вечорами чоловіки і в чеканні своєї черги розповідали байки та бувальщини, а мірошник, зрозуміло, знав усі сільські новини.

У 1978 році за ініціатииви бригадира будівельників Пантелеймона Микитовича Гапича Одинцівський млин було капітально відремонтовано, але ні борошна, ні дерті в ньому більше не було...

У кінці 80-х років до млина любила навідуватись дівчора, а з другої половини 90-х на нього зазіхнула рука декого з дорослих...

Та незважаючи на це, Одинцівський млин ще не втрачено для села. За висновками спеціалістів, його можна не лише реставрувати зовні, а й повністю відновити. Затримка не лише за коштами, яких потрібно щонайбільше 15 тисяч гривень, а й за бажанням пра-

цівників районної влади чи історико-культурного заповідника "Чигирин" взяти цей млин під свою протекцію, внести його до туристичних маршрутів.

Останнім часом в селі поширились чутки, що декому кортить забрати млин з села. То, безперечно, фантазії, оскільки цей млин, завдячуючи активу сільської громади, зареєстровано та поставлено під охорону. Але обурені селяни готові з вилами в руках захищати СВІЙ МЛИН — майже єдину пам'ятку, що свідчить про колишню велич своєї малої батьківщини.

Назар ЛАВРІНЕНКО,
історик